

KAS NAUJO INSTITUTE?

Sunkiomis Lietuvai dienomis apmirė ir Instituto gyvenimas. Du kartus buvo susirinkusi Mokslinė Taryba, kuri apsvaistė susidariusią padėtį. Buvo pasiūstas protesto telegrama TSRS prezidentui M. Gorbačioviui ir padėkos telegrama RTSFR Aukščiausiosios Tarybos pirmininkui B. Jelcinui. Telegramas taip pat išsiuntė fakultetų, katedrų kolektyvai, dėstytojai ir studentai.

Taip pat buvo nutarta šios savaitės egzaminus nukelti po paskutinio sesijos egzamino, o atvykusius į egzaminą pagal tvarkaraštį studentus egzaminuoti. Išsamesnę informaciją suteiks fakultetų dekanai.

Kasdien iki 20 val. dirba studentų skyriaus darbuotojai. Ten išduodami pageidaujantiems studentams pažymėjimai, patvirtinantys, kad jie yra mūsų Instituto studentai (jau išduota apie 50). Iki 22 val. kasdien budima ir rektorate, kur telkiama informacija skambinantys studentams, jų tėveliams ir kitiems asmenims.

Trečiadienį Instituto darbuotojų delegacija dalyvavo žuvusiųjų už Tėvynės laisvę laidojimo ceremonijoje.

„PEDAGOGO“
INFORMACIJA

ŠIAULIŲ PEDAGOGINIO INSTITUTO KOLEKTYVO PAREIŠKIMAS

Ryžtingai smerkiame žiaurios antikontitucinius TSRS ginkluotųjų pajėgų veiksmus, užgrobiančius civilinius objektus ir žudant taikius Lietuvos gyventojus. Niekas negali pateisinti tokių barbariškų Tarybinės Armijos veiksmų prieš tautą, kovojančią už savo laisvę ir nepriklausomybę. Mes palaikome tik teisėtai išrinktą Lietuvos Respublikos parlamentą ir vyriausybę ir esame labai pasipiktinę vadinamojo nacionalinio gelbėjimo komiteto ir kitų kolaborantų antivaltynine veikla, kuria siekiama sukelti žmonių, gyvenančių Lietuvoje, konfrontaciją ir toliau destabilizuoti padėtį.

Reiškiamo nuožničiausią užuojautą kruvinojo sekmadienio aukų giminėms ir artimiesiems.

TSRS PREZIDENTUI MICHAILUI GORBAČIOVUI

Labai pasipiktinę griežtai protestuojame dėl Tarybinės Armijos padalinių agresyvių veiksmų prieš Lietuvos Respublikos civilius gyventojus. Mes pritariame teisėtai išrinktos Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos ir jos vyriausybės politikai ir palaikome ją. Tikimės, kad Jūs, Tarybų Sąjungos prezidentas ir Nobelio Taikos premijos laureatas, sustabdysite neteisėtus Tarybinės Armijos veiksmus.

Telegramos tekstas priimtas vieningai
1991 01 12.

Šiaulių pedagoginio instituto
Mokslinė Taryba

MES DAR GYVI

Ne minia, o tauta šeštadienio vakarą meldėsi, šv. Mišias aukojant kunigams V. Aliulniui, R. Griogui... Tauta prie Aukščiausiosios Tarybos rūmų giedojo kartu su tikėjimo ir meilės skelbėjais. Ne tik lūpomis, bet ir širdimi pasakyti žodžiai atsiliepė mummyse, ir žmonės, atsisukdami vienas į kitą, linkėjo meilės, spaudė vieni kitiems rankas. O tuo tarpu kitos rankos, galvažudžių iš Pskovo KGB (?), atsiųstų į Lietuvą, paskutinį kartą patikrino automatus ir tankus. Bet mes dar nieko nežinojome. Susirinkusiems grojo ir dainavo „Armonika“: „O kai aš užaugsiu, tai narsiai kariausiu...“ Giedojo vyrų choras „Varpas“: „Lietuviais esame mes gimę, lie-

tuviais turime ir būt“. Tą patį patvirtino ir „Tautiška giesmė“. Iki mirties liko dvi valandos. Staiga giesmė nutraukia pranešimas, kad puolama Ministrų Taryba. Daugybė žmonių bėga Lukiškių aikštės link. Greitai sulaikomi keli civiliais drabužiais apdangti provokatoriai. Jie atvedami į Aukščiausiąją Tarybą.

Ir štai tankai krikodami lekia televizijos bokšto link. Žmonės, jau pripratę prie jų, nebijo, skanduoja: „Okupantai! Okupantai!“. Dar atrodo, kad tai — tik eilinis sovietinės armijos pasivažinėjimas. Bet sprendimas priimtas — sužvėrėjusi ir puikiai PER-SITVARKIUSI, Nobelio Taikos premijos laureato vadovaujama imperija pra-

deda pjūtį. Kal geležinės pabaisos važiavo žmonių, skanduojančių „Okupantai!“, gyvu koridoriumi, dar nežinojome, kad jų nesulaiko žmogaus gyvybė, kad desantininkas gali nesusiimastydamas nušauti jaunuolį, sutraiškyti vikšrais moteris, vaikus.

Bet dar nėra mirties, yra tik nerimas. Į aikštėje stovinčius žmones kreipiasi kunigas, kviesdamas maldai ir susikaupimui. Pradedame rožančių... Bet tik pradėdami — pasigirsta pranešimai, kad supamas televizijos bokštas. Karolniskėse — širpūs tankų pabūklų šūviai, automatų ir kulksvaidžių serijos. Aikštėje vis dar girdime

(Nukelta 1 2 psl.)

MES DAR GYVI

(Atkelta iš 1 psl.)

Žurnalistės E. Bučelytės žodžius: „Mes dar gyvi... Mes dar esame... Jie jau čia... Tranko duris... Mes dar esame...“ Kai staiga nutilo jos balsas, turbūt niekam nekilo abejonių: bus puolama ir Aukščiausioji Taryba. Greitosios pagalbos mašinos vežė ir vežė užmuštuosius ir sužeistuosius. Aukščiausiojoje Taryboje buvo užgesintos šviesos — gali būti šaudoma į langus. Į žmones kreipėsi Krašto apsaugos departamento generalinis direktorius A. Butkevičius, prašydamas atsitraukti nuo rūmų, kad būtų išvengta aukų. Visi atsakė: „Ne!“. Aukščiausiosios Tarybos pirmininko pavaduotojas C. Stankevičius maldaudamas prašė išvesti iš Nepriklausomybės aikštės visus vaikus, visas motinas grįžti namo: „Jūs esate reikalingos savo vaikams. Jūsų auka nereikalinga. Reika-

lingi tik gyvi liudininkai“. O motinos glaudė prie krūtinių savo atžalās ir niekur nesitraukė. Nesitraukė ir mano Mama, paprasta kaimo moteris, dainininkė, kuri tą pačią naktį toje pačioje aikštėje kupiškėniškai dainavo, saugodama Lietuvos nepriklausomybę. Deja, milžiniškoje minioje mes nesustikome. Nesitraukė ir mano žmona Danutė, kartu atvažiavę giminaičiai.

Kurį laiką negirdėjome jokios informacijos. Gaudėme užsienio radijo stotis. Visur — apie Lietuvą. Staiga įsijungia Kauno radijo stotis. Skubūs pranešimai įvairiomis kalbomis. Važiuoja liudininkai, pasakoja apie desantininkų žvėriškumus. Pradedą kunigas: „Amžiną atilsį duok žuvusiems, Viešpatie...“.

Apie šeštą valandą supratome: Aukščiausiosios Tarybos šiandien nepuls. O juk kareiviai jau žygia-

vo užimti Kauno radijo ir televizijos. Imperija sustojo. Sunku pasakyti, kodėl taip atsitiko. Dievo pirštas? Pasaulio, dažnai buvusio aklo mūsų karnininkų, veiksmai? Rusijos ir kitų respublikų protestai? Dabar, kai rašau šias eilutes, pranešama, kad karnininkai Latvijoje atsiskako vykdyti savo pareigas, kol nebus iširti įvykiai Vilniuje, yra pabėgusių TA kareivių, nenorėjusių tapti budeliais.

Imperija mirtinai sužeista, bet dar galinga. SSSR nėra tipiška imperija, nes ji neturi metropolijos: visos respublikos yra kolonijos. Rusija negali būti laikoma imperijos centru jau vien todėl, kad Sovietų Sąjunga turtingąją Rusiją pavertė skurdo ir bado šalimi. Nebeliko net garsiosios Rusijos Mokslių Akademijos...

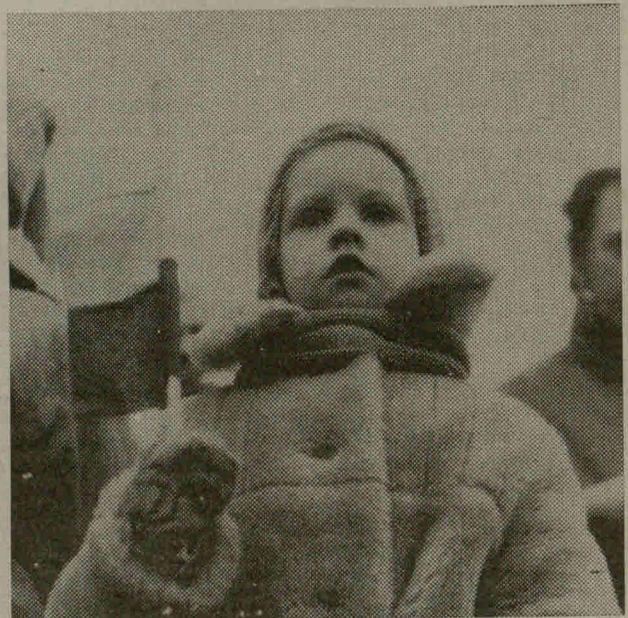
Paklaikusiomis akimis imperija regi savo žūtį.

Tą vakarą, kai dar nenujautėme artėjančios tragedijos, stovėjau prie tvoros prieš pagrindinį įėjimą į Parlamentą. Senyva moteriškė paprašė pasislinkti, kad galėtų prieiti prie tvorėlės. „Aš labai pavargau, — pasakė ji, — noriu atsiremti“. Man atrodė, kad ši nuo darbų sudiržusiomis rankomis moteris ne pasirėmė į pastato koloną, bet parėmė Parlamentą ir Vyriausybę.

Ką tik (sausio 15 d. 9 val.) mūsų šeimą gavo buvusių Instituto darbuotojų Tatjanos ir Vladimiro Trimallovų telegramą iš Chabarovsko krašto: „Gedime kartu su jumis“. Ačiū jiems.

Nobelio Taikos premija aplaistyta lietuvių krauju. Žuvusieji plazda mūsų vėliavose.

Doc. S. VALENTAS
Lietuvių kalbos katedra



1. KAS ŽIURI Į RAUDONĄ DIPLOMĄ?

„Man regis, kad viena iš svarbių pedagoginių institutų studentų nenoro mokytis priežasčių yra galutinio rezultato vertinimo lygiava. Aš turiu galvoje unifikuotus diplomus, vėliau — lygiavą mokant algas. Oponentai paprieštarau: turime vadinamuosius raudonus diplomus ir egzaminų pažymių išrašą, įteikiamą kartu su diplomu. Atsakysiu: diplomų su pagyrimu procentas labai mažas (gal 5 proc.), o mokyklų direktoriai ar švietimo skyrių vedėjai praktiškai į šiuos įvertinimus nekreipia visai dėmesio. Visą lemia atsitiktinumas. Dažnas puikus studentas (tik vienas ar antras ketvertas sutrukdė jam gauti raudoną diplomą) nutrenkiamas į užkampį, kur jis negauna net normalaus krūvio pagal specialybę, o trejetukininkas, bet turintis kitus, toli gražu ne pedagoginius ar intelektualius sugebėjimus, įsitaiso direktoriaus kėdėje ar dar geriau. Taigi gabiliausieji, o dažnai ir darbščiausieji studentai valstybiniu lygiu neskatinami, nepalaikomi. Visiškai akivaizdu, kad rengiant Mokslo ir studijų įstatymą būtina iš esmės peržiūrėti ne tik mokymo turinį, studijavimo formas, bet ir studentų akademinės veiklos motyvų sistemą, o ypač vertinimą.“

2. NEISRADINĖKIME DVIRAČIO

Nepasakysiu, kad ši problema visai apleista. Vyksta debatai pedagogų forumuose, parengtas Mokslo ir studijų įstatymo projektas. Mūsų „Pedagoge“ taip pat tęsiasi šia tema diskusija. Nuomonės įvairios, neretai ir poliarišės. Viena beveik aišku — senoviškai nebedirbsime. Kaip rašė Instituto laikraštyje studentai, jie nevienodi. Vieni pagelдаutų gilesnių studijų, kiti ne tiek gilių. Reikia diferencijuotų diplomų. Nuo ko pradėti? Neišradinėkime dviračio. Zvilgterėkime į Lietuvos mokslo istoriją, pasidomėkime dabartiniiais Vakaraais. Gal kas nors tiks?

Tarybinė aukštojo mokslo sistema visai nenumatė studijų kvalifikacinių laip-

TĘSIAME DISKUSIJĄ

MOKYTOJAS—MAGISTRAS! NUO KADA?..

snių. Beje, panaši tvarka buvo ir beveik visose buvusio socialistinio lagerio aukštosiose mokyklose. Vienu užsimojimu buvo išbrauktas vadinamasis išnaudotojiškas balastas, atsisakyta šimtmėčių patirties. Kaip internacionale: pasaulį seną išardysim iš pačių pamatų...

3. IR DĚSTYTOJAMS, IR STUDENTAMS

Gal pamėginkime atstatyti šiuos pamatus? Juk ne taip seniai viskas buvo sugriauta. Pradėkime nuo savųjų — senojo Vilniaus universiteto. Viduriniais amžiais visoje Europoje ne tik universitetuose, bet net kai kuriais atvejais ir vidurinio lavinimo mokyklose — kolegijose su filosofijos ir teologijos studijomis teikiama studentams moksliniai laipsniai. Pavyzdžiui, Kražių kolegijoje, kuri buvo ir aukštoji kolegijos ir filosofijos mokykla, buvo galima gauti net daktaro laipsnį. 1677 m. filosofijos daktaro laipsnis suteiktas 5 asmenims.

Trumpai aptarsime viduramžių mokslinius laipsnius, kurie buvo ir Vilniaus universitete. Tuomet juos gaudavo ir dėstytojai, ir studentai. Dabar kai kam gali atrodyti net keista. Ta pačia proga priminsiu, jog pirmą kartą mokslų daktaro laipsnis buvo suteiktas 1130 m. Bolonijos universitete. Taigi Vilniuje nuo XVII a. suteikta teisė dėstytojams ir absolventams pripažinti du filosofijos laipsnius — laisvųjų menų ir filosofijos bakalaurų ir laisvųjų menų ir filosofijos magistro. Bakalauras — žemiausias filosofijos laipsnis, kurį Vilniaus universitete suteikdavo Filosofijos fakulteto studentams, baigusiems studijuoti kokią nors filosofijos discipliną. Tačiau tik mažesnioji dalis absolventų gaudavo šį laipsnį: tik gabiliausieji,

apgynę žodžiu nedidelį mokslinį darbą. Studentui absolventui magistro laipsnį suteikdavo dar rečiau. Reikėjo turėti bakalaurų titulą, po to išlaikyti magistro egzaminą, išspausdinti ir apginti išspausdintas tezes. Tai dabartinė mini disertacija.

Teologijos laipsniai buvo trys: bakalaurų, licenciatų, daktaro. Šiuos įvertinimus suteikdavo paprastai tiems studentams, kurie jau buvo apgynę filosofijos bakalaurų ir magistro (vėliau daktaro) laipsnius.

4. KAIP BUVO SENOJOJE LIETUVOS ALMA MATER?

Vėliau universitete 1583—1773 metais „išventinta“ filosofijos bakalaurų 1762, filosofijos magistrų — 1903, teologijos bakalaurų — 45, teologijos licenciatų — 58, teologijos daktarų — 277. Tai studentai ir dėstytojai kartu. Pateiksiu keletą pavyzdžių. Įvairius mokslinius laipsnius įsigijo Vilniaus universitete šie buvę jo absolventai: K. Sirvydas (laisvųjų menų ir filosofijos magistro), Z. Liaukšminas (laisvųjų menų ir filosofijos magistro ir teologijos daktaro), A. Kojelavičius (laisvųjų menų ir filosofijos magistro), K. Semenavičius (laisvųjų menų ir filosofijos bakalaurų), T. Zebrauskas (laisvųjų menų ir filosofijos daktaro), P. Norvaiša (laisvųjų menų ir filosofijos, vėliau kanonų teisės daktaro).

Dar anksčiau Krokovoje 1529 m. A. Kulvietis pelnė laisvųjų menų ir filosofijos bakalaurų, o 1536 m. Sienos universitete teisės daktaro mokslinius laipsnius. Jo bendražygis St. Rapollonis pasiekė aukštesnį mokslinį įvertinimą: 1533 m. Krokovoje suteikiama aukščiausios pakopos jau teologijos bakalaurų, Vitenberge — licenciatų ir daktaro titulu-

lai. M. Mažvydas 1548 m. Karaliaučiaus universitete „išventintas“ bakalauru.

5. KAIP BUVO VĖLIAU?

Prijungus Lietuvą prie Rusijos ir Vilniaus universitetą pavadinus Imperatiškuoju, pagal carinės aukštosios mokyklos schemą įvedama nauja mokslinių laipsnių sistema. Bakalaurų titulą pakeičia dvi pakopos: tikrojo (aktualiojo) studento ir kandidato. Magistro ir daktaro laipsniai išliko. Taigi vietoj tradicinių trijų mokslinės karjeros pakopų atsirado keturios. Kaip laipsniai buvo suteikiami?

Studentas, išlaikęs visus programos egzaminus ir pasižymėjęs geru kurios nors disciplinos mokėjimu bei pateikęs referatą, gaudavo kandidato laipsnį. Tai, matyt, prilygtų aukštesnės pakopos bakalaurų įvertinimui. Pateiksiu vieną kitą pavyzdį. 1821 m. sausio 25 d. universitetas išduoda S. Daukantui abiejų teisių (romėnų bei keltų kraštų kanonų teisės) kandidato diplomą. Po pusantų metų, 1822 m. birželio 1 d., fakulteto posėdis pripažino, kad S. Daukantas vertas teisių magistro laipsnio. Diplomą jis gavo tik 1825 m. 1828 m. M. Valančius baigė Vilniaus Vyriausiąją Seminariją (universiteto padalinys) teologijos magistro laipsniu. Rašytojas S. Stanevičius, baigęs universitetą 1826 m., jokio mokslinio laipsnio nenusipelnė.

Vilniaus Stepono Batoro lenkiškame universitete (1919—1939) buvo suteikiami magistro ir daktaro, o Kauno Vytauto Didžiojo universitete (1922—1940) — tik mokslų daktarų laipsniai.

Pateikti pavyzdžiai nėra atsitiktiniai. Aš norėjau atkreipti gerbiamų skaitytojų dėmesį į kol kas mūsų kultūros tyrinėtojų neakcentuotą faktą: beveik visi žymūs Lietuvos žmonės ir anksčiau, ir dabar (tai būtų atskira studija) savo mokslinę intensyvią veiklą pradėjo dar studijų metais. Anksčiau tai buvo fiksuojama moksliniais laipsniais, o dabar niekuo. Nebent pagyrimo raštu. Tai negerai dalykai, neskatinantys gilintis į mokslų gelmes dar pačioje jaunystėje.

(Nukelta | 4 psl.)

MOKYTOJAS - MAGISTRAS! NUO KADA?..

(Atkelta iš 3 psl.)

6. KAIP ĮVERTINAMI STUDENTAI SVETUR?

Bėgo metai, dešimtmečiai, atnešdami didesnių ar mažesnių pakitimų visoje gyvenimo srityse. Tarybų Sąjungoje, kurioje apie pusšimtį metų buvo ir Lietuva, viskas apvirto aukštyn kojomis. Pasikeltė ir mokslinių laipsnių sistema, atėmusi studentams galimybę vienaip ar kitaip fiksuoti savo akademinį pasiekimą. Liko du nuo carinės santvarkos laikų užsilikę moksliniai laipsniai — kandidato ir daktaro. Tačiau jie netai-

komi studentams. Kitos pasaulio šalys išlaikė (su didelėmis deformacijomis) tradicinius mokslinius titulus, teikiamus ir akademiniam jaunimui, ir profesionalams — mokslininkams. Prancūzijoje, Sveicarijoje, Belgijoje bakalauro laipsnį gali gauti net vidurinį mokslą baigiantys absolventai. Žinoma, ne visi. Šią garbę teikia tik tiems, kurie pasizymėjo moksle ir mokysis universitetuose. Bakalauro diplomą atleidžia jo turėtojus nuo stojamųjų egzaminų. Juk taip buvo ir viduriniais amžiais kai kuriose kolegijose (aukštesniojo ti-

po), o tai prilygsta viduriniam išsilavinimui, tam tikrais atvejais mokiniai galėdavo įgyti tokį savo triušo įvertinimą. JAV, Kanadoje dabar yra trys laipsniai: bakalauro, magistro ir daktaro. Čia mažiausias mokslinis laipsnis (bakalauro) turi didesnę vertę — jį gauna arba negauna studentai, įsigilinus į šių trijų mokslinių laipsnių turinį, nesunku įsitikinti, kad tik vienas daktaro laipsnis yra tikrai mokslinis. Bakalauras — minimalus laipsnis, kuris teikiamas baigus koledžą, t. y. maždaug po ketverių metų mokslo aukštojoje mokykloje. Tai maždaug atitinka nepilną mūsų universiteto kursą. Magistro laipsnis suteikiamas po 5–6 metų mokymosi universitete. Žinoma, ne visiems. Tik tiems, kurie gerai išlaikė magistro eg-

zaminus. Kartais vietoj šių egzaminų gali būti rašoma disertacija, panaši į mūsiškį diplominį darbą. Jei studentas nenori, jis gali viso šito nedaryti. Jis baigs universitetą be laipsnio.

Atrodo, kad dabartinis Kauno Vytauto Didžiojo universitetas mano dirbti pagal Kanados, JAV universiteto modelį: po 4 metų studijų, po pirmojo diplomo suteiks bakalauro, dar po dvejų — magistro ir dar po trejų — filosofijos daktaro laipsnį.

Tai pageidautina perspektyva visiems studentams. Šį finišą, aišku, pasieks ne visi, ir pastariesiems bus išduodami kitokie dokumentai.

Doc. J. KAŠYS
(Tęsinys kitame numeryje)

SUDARYTA KOMISIJA

Instituto socialinės rūpybos skyrius, skirstantis didelės paklausos prekių talonus, šiuo metu dirba patenkinamai, tačiau dėl prekių paskirstymo vis dar pasitaiko nesutarimų ir ginčų. Remiantis visų fakultetų, bendrųjų Instituto katedrų ir kitų padalinių rinkimų rezultatais į socialinės rūpybos skyriaus komisiją Rektorius 1990 metų gruodžio 3 d. įsakymu Nr. 360 skiriamas šie asmenys:

1. K. Indila — pirmininkas,
2. L. Mulevičienė — pirmininko pavaduotoja,
3. K. Vilkonis — atsakingas už baldų (sofų-lovų, spintų ir kt.)

eilės sudarymą ir laikymąsi jos.

4. J. Pumputis — atsakingas už baldų (svetainės, miegamojo ir virtuvės komplektų) eilę,

5. A. Toletkis, N. Sevellova — atsakingi už elektros prekių eilę.

6. E. Beinorienė, R. Domkus — atsakingi už sanatorinius kelialapius,

7. R. Tamulaitienė — atsakinga už lengvųjų mašinų, priekabų ir padangų eilę.

8. G. Kulevičienė — atsakinga už butų eilę.

Kilus neaiškumams, prašom kreiptis į šios komisijos narius.

Socialinės rūpybos skyrius

GAUTI ŠIE SANATORINIAI KELIALAPIAI

Druskininkai, sanatorija „Vilnius“ — sergantiesiems virškinimo organų ir ginekologinėmis ligomis nuo 01. 25 iki 02. 17 ir nuo 05. 23 iki 06. 15 (kaina — 114 rb).

Druskininkai, sanatorija „Dainava“ — sergantiesiems kraujo apytakos ligomis nuo 03. 21 iki 04. 13 (kaina — 108 rb).

Druskininkai, sanatorija „Nemunas“ — sergantiesiems cukriniu diabetu nuo 02. 10 iki 03. 05 (kaina — 114 rb).

Palanga, sanatorija „Jū-

ratė“ — sergantiesiems kvėpavimo takų ligomis nuo 05. 08 iki 05. 31 (du kelialapiai — kaina po 108 rb).

Palanga, sanatorija „Linas“ — sergantiesiems periferinės nervų sistemos ligomis nuo 03. 21 iki 04. 13 (kaina — 150 rb).

Nurodyta tokia kaina, kurią turės užmokėti vystantysis į sanatoriją (tai yra 30 proc. visos kelialapio vertės).

Socialinės rūpybos skyrius

Nuoširdžiai užjaučiame katedros dėstytoją Rimą BAKUTYTĘ dėl brangaus tėvelio mirties.

Pedagogikos katedra

PEDAGOGAS

Redaktorius
A. MALAKAUSKAS

MOSŲ ADRESAS:

235419 Šiauliai,
Vytauto 84,
tel. 3-88-85.

SL 575

Rinko ir spausdino „Titnago“ spaustuvė, Vasario 16-osios g. 54. Ofsetinė spauda. Tiražas 1500 egz. Užsak. Nr. 155.